

Trakā
mugursomnieka
negantie
piedzīvojumi

HARIJS VAGRANTS

**Trakā
mugursomnieka
negantie
piedzīvojumi**

**SERBIJA – RUMĀNIJA –
BULGĀRIJA –
ZIEMEĻMAKEDONIJA –
GRIEKIJA – TURCIJA –
KIPRA**

**LIELĀKOTIES
AR AUTOSTOPIEM**

821.174-94

Va 124

Aigara Truhina grāmatas vāka dizains

Grāmatas vāka noformējumā izmantots Pixabay.com attēls

Fotogrāfiju autore – **Alīna Luīze Jautaka**

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Harijs Vagrants, 2023

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums, Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-32-082-8

Viss turpmāk aprakstītais balstīts patiesos notikumos.

Šī grāmata ir veltījums manam garīgajam brālim, mūžīgajam klaidonim Sašam Laskovskim, kurš kādu brīdi patiešām ticēja, ka asinssaindēšanos var izārstēt, izsmēķējot mežonīgu daudzumu hašiša, kā arī meditējot kosmosa dziedējošo enerģiju.

Saša joprojām ir dzīvs.

Manai mazajai princesei Alīnai Luīzei Kadiķei, ar kuru mēs plānojam doties velobraucienā uz Āfriku. Cerams, ka šī iecere (vai kāda cita no tūkstoš iecerēm) beigu beigās īstenosies.

Tāpat grāmata tiek veltīta šo pasauli pārāgri pametušajam Robijam Mastam, kurš bija īstens hipijs, ceļinieks, kā arī vislab-sirdīgākais smaidītājs pasaulē.

Nikam Rozenam, kurš, es ticu, arī dvēseļu pasaulē smēķē kā skurstenis.

Dacei Zariņai – apburošajai bašģitāristei, kura pameta šosauli 2019. gada 4. martā.

Vectēvam Rihardam. Visi radi saka, ka viņš bija vieds un apķērīgs indivīds.

Mana Vecmammai Janīnai, kura ļoti vēlējās sagaidīt manu otro grāmatu, tomēr pārcēlās uz viņsauli nedaudz ātrāk par tās izdošanu.

Sviedri, bezcerība un zaļais dzeramūdens Serbijā

Trijās bezcerīgi svelmainās un daudz par daudz garās dienaktīs tikai un vienīgi ar autostopu palīdzību esmu pievārējis sava ceļojuma pirmo un pašu nenozīmīgāko posmu no Rīgas līdz Slovērijas galvaspilsētai Bratislavai.

Slovērijas galvaspilsētā visbeidzot satieku pagalam izstīdējušo, vientuļam krūmam līdzīgo, nelielas, apaļas brillītes uz deguna uzstīvējušo slovāku puisieti Mihalu. Jau iepriekš kādā globālā tīmekļa hipiju un stopētāju sarakstes vietnē esam norunājuši kopīgiem spēkiem šķērsot Balkānu valstis un galu galā nonākt Ziemeļgriekijā. Tieši tur šovasar norisināsies lielākais ikgadējais Eiropas hipiju burziņš ar ļoti plaši interpretējamo nosaukumu “Varavīksnes saiets” jeb angļiski – *Rainbow Gathering*.

Mihals ne reizi nav bijis nedz Balkānos, nedz tik pamatīgā hipiju festivālā, tāpēc nemaz necenšas slēpt savu pāri malām plūstošo sajūsmu. Tā acīmredzami un ausīmdzirdami gāžas ārā no viņa ķermeņa.

Domās es Mihalu nodēvēju par atsperčali, jo – nudien – izskatās, ka viņš nekad nenogurst, tikai reizēm sazvārojas uz vienu vai otru pusi, lai šādu svārstību rezultātā iegūtu vēl lielāku enerģijas daudzumu.

Jāatzīst – mums šodien veicas!

Sākam stopēt Bratislavas pierobežā un ar pašu pirmo Mihala nobalsoto automašīnu šķērsojam Slovērijas-Ungārijas robežu, bet ar otro pavisam neticamā kārtā mums izdodas vienā vilē tikt cauri

visai Ungārijai. Kad automašīnas vadītājs – kāds vietējais angļu valodas skolotājs – mūs beidzot izsēdina benzīntankā pie Serbijas robežas, Mihals, mazliet vibrēdams, izvītero: – Nu pastāsti man par to Varavīksni, vecīt! Cik tad īsti traks tas hipiju festivāls beigu beigās ir?

Kādu mirkli ļaujot ceļa netveramajai burvībai, vēroju garām skrejošās mašīnas, ievelku dūmu no nupatiņ paša uztītās cigaretes un uzmetu aci vēl visai augstu esošajai, apaļajai, karsējošajai Saules lodei.

Tad iesāku izglītošanas kampaņu: – Dārgais Mihal! Mēģināt ar vārdiem aprakstīt Varavīksni ir tas pats, kas nodziedāt Šopēna divdesmito noktirni tikai un vienīgi ar mēles klakšķu palīdzību.

Kādu ne visai ilgdzīvojošu mirkli abi mēģinām saprast, ko nupat pateicu, tomēr jo drīz reprezentabli turpinu:

– Bez šaubām, šajā ikgadējā saietā iespējams piedzīvot visas hipiju klišejas: no puskaīlām meičām un zēniem, kuri smēķē zālīti, strinkšķina ģitāru un ik pa laikam izmet kādu citātu Ošo garā, piemēram, “Esi tu pats vai neesi vispār!” vai arī “Ej tikai tur, kur tev jāiet, citādi pats nepamanīsi, ka ej uz citu pusi”, līdz sirmiēm, dreidainiem vecūkšņiem apsmurgātās kļošenēs, kuri dzīves pēdējos četrdesmit gadus pavadījuši savos *Volkswagen* busiņos, *Grateful Dead* skaņdarbu ieskāvumā cenzdamies atšķetināt savu pagājušo dzīvju karmas ličločus.

Ievelku padziļāku dūmu un vāros tālāk: – Varavīksne tomēr ir ne tikai hipiju, bet drīzāk tāds kā ekstrēmu brīvdomātāju saiets. Varavīksnē netiek lietota elektrība un elektriskās ierīces. Mūzika ir akustiska, un to ir aicināts spēlēt ikviens saieta dalībnieks. Arī meistardarbnīcu norise atkarīga tikai un vienīgi no pašu cilvēku entuziasma. Tas brālis vai māsa (Varavīksnē visi cits citu dēvē tieši šādi), kurš ieguvis pieredzi kādā konkrētā sfērā un vēlas ar to dalīties, parasti organizē bezmaksas nodarbības. Tās, protama

lieta, var aptvert diezgan plašu tēmu spektru: piemēram, Taizemes masāžu, Ķīnas budismu, ēdamo sēņu atpazīšanu Itālijas florā, izdzīvošanu Sahāras tuksnesī, balstoties uz urīna barojošajām īpašībām, astrālās dejas miegā, savienošanos ar savu iekšējo sāls kristālu, Adžņa čakras atvēršanu bez kundalini čūskas atmodināšanas, sevis un savu tuvāko absolūtā kailuma (gan fiziskā, gan garīgā) pieņemšanu un tā tālāk, un tā joprojām.

Acīmredzami Mihalu ir ieinteresējusi kailuma tēma, jo šobrīd smaida pat kalsnā zēna uzacis.

– Viss gan nebūt nebeidzas ar nodarbībām un mūziku. Varavīksnē sastopami arī visvisādi jokaini personāži. Dažu aizraušanās, piemēram, ir vecu buru laivu un puskuģīšu piesavināšanās, pārkrāsošana, neīstu burāšanas tiesību uztapināšana dažādos nelikumīgos veidos. Pēcāk laivas viņi paši izmanto. Kam? Dažādām avantūrām, protams. Kuģošanai no Skandināvijas uz Āfriku, Atlantijas okeāna vairākkārtējai šķērsošanai, Indijas okeāna izbauģošanai. Tas viss, protams, ar minimālām kuģošanas iemaņām. Tur jau tas olis aprakts.

Vērojot, kā Mihala redzokļi iepļešas arvien apaļāki (slovāka melno matu čirkas izskatās pēc jautājuma zīmju biežņas), joprojām nespēju aizdarīt klabekli: – Kāds no šādiem kuģotājiem man reiz pat visai pārliecinoši apgalvoja, ka buru laivu vislabāk pārvalda tāds cilvēks, kurš vismazāk ir burājis. Ej nu sažini, ko viņš ar to bija domājis. Varbūt tā arī ir...

Tāpat Varavīksnē ir pilns ar visādiem mistiķiem. Populārākais no šamējiem ir Šimons no Izraēlas. Ietīnies baltās šallēs, viņš parasti kādā Varavīksnes nostūrī uzbūvē mūzikas tempļi (milzīgu, brūnu jurtu ar pamatīgu ugnskuru tās centrā), kur tad brūvē dīvainas, psihodēliskas tējas, reizē ivritā, spāniski vai arī angļiski dziedādams dažādu tautu svētās dziesmas un ik pa laikam saviem tuvākajiem sekotājiem degunā iepūšot kādu dīvainu, narkotisku

substanci, kas, Šimonaprāt, atver apziņu un palīdz cilvēkiem savienoties ar iekšējiem garīgas enerģijas laukiem. Vēl Varavīksnē dučiem spieto muzikanti. Arī žonglieri, kājāmstaigātāji (tie, kuri savā dzīvē atsakās izmantot pilnīgi jebkāda veida sabiedrisko transportu, visur – arī tāltālos ceļojumos – dodoties kājām), ogu vācēji, pasaules dziednieki, šamaņi, svaigēdāji, Saules ēdāji, dažādu svēto reinkarnācijas, ekoloģiskie krustneši un kādi tik visādi vēl ne. Pats saiets parasti norisinās mēnesi, tajā piedalās ap diviem līdz trijiem tūkstošiem cilvēku, un katru gadu šī divaiņu pulcēšanās notiek citā Eiropas valstī. Nu apmēram tāda ir tā Varavīksne!

Ievelku elpu, noklepojos un pilnam komplektam vēlreiz iepīpēju.

– Izklausās galīgi dulli! Es to pavisam nopietni... – Mihals nosēcas, tomēr nepabeidz sakāmo. Pavisam negaidīti pie slovāka augšup lejup dejojošajiem ikšķiem kaucot sabremzējas laikazoba stipri paplucināts *Ford Scorpio*. Kāds vīrs ap četrdesmit ir gatavs mūs pārvest pāri Serbijas robežai. Nu ko – Balkāni ir klāt!

Pēc pailgākas mūsu abu pasu pārbaudes (Serbija nav Eiropas Savienības dalībvalsts) beidzot esam Balkānos.

Mums būtu jāpriecājas, tomēr Mihals kļūst aizvien raižpilnāks un skābenāks. Izrādās, lai arī uz piedzīvojumiem kārs un nasks, viņš tomēr mazliet baidās no Balkāniem. To viņš man pasaka atklāti. Taču jau Serbijā esot. Viens īsteni paradoksāls tipiņš!

– Neko nesaprotu. Tu taču pats vēl tikai pirms divām stundām bezmaz staroji attiecībā uz visu, kas skar Balkānus, bet tagad saki, ka rausties?

– Nu, vienmēr taču aizraujošāk ir domāt un sapņot par kaut ko, nevis to *kaut ko* arī patiešām beidzot darīt, vai tad ne? – Mihals nepaliek atbildi parādā.

Serbu onkulis mūs ir izlaidis gandrīz tūlīt aiz robežas. Mēs soļojam gar lielceļa malu. Melnā šoseja zvēro vismaz četrdesmit grādu versmē, saule ir augstu, bet Mihals joprojām satraucies. – Viens labs draugs no Čehijas man reiz stāstīja, ka viņi Balkānos tik tiešām mēdzot noņert cilvēkus un izoperēt tiem orgānus, lai pēcāk tos pārdotu. Parasti to dara albāņi. Albāņu mafija. Tā ir visur, tā mafija, noteikti arī šeit, Serbijā! Mēs noteikti nedrīkstam doties uz Albāniju, dzirdi?

– Kādēļ lai kādam vajadzētu viena nabaga latvieša un viena nabaga slovāka orgānus? Turklāt vai tad tev nešķiet, ka pasaulē pavisam noteikti ir atrodamas daudz veselīgākas plaušas par mūsējām? Vai aknas? Neesmu pārliecināts, ka ar pilnīgi tīru sirdsapziņu spētu dažus savus orgānus novēlēt pat pats sev.

– Viņiem noteikti šķiet, ka nākam no bagātām valstīm, tāpēc arī maki mums jāuzpasē acīgi jo acīgi. – Mihals neatlaižas nemaz.

Kādu mirkli pārlietu prātā aplupušo Bratislavu un minimālo algu Slovākijā. Rīga, protams, ir skaistāka par Bratislavu, toties alga Latvijā ir līdzvērtīga slovāku algai. Grozot šā un tā, pat ja visi albāņi tiešām ir neganti, ragaini un nagaini puscilvēki ar tuteņiem azotē, viņu ķēriens (mēs abi) būtu pavisam niecīgs. Pirmām kārtām jau, nedz Mihalam, nedz man nav nekādu īpašu ietaupījumu – katram vien pa kādiem simt eiro kabatā. Arī mūsu ceļošanas ekipējums ir nekāds – paprastas un lētas mugursomas, kājās sandales, šorti, bet mugurās T krekli no lietotu apģērbu veikala. Un jāatkārtojas vēlreiz – mani iekšējie orgāni tiešām nav konkurētspējīgi.

Vienīgais kaut cik vērtīgais priekšmets ir mans santurs.

Santurs veidots no trapeces formas koka korpusa, kam pāri pārvilkta septiņdesmit divas stīgas. Šīs stīgas, noskaņotas mūziķim vēlamā skaņkārtā, sit ar vālitēm. Attāli līdzīgs latviešu koklei vai latgaliešu cimbolei. Nē, diezin vai nezinātājs zagtu šādu

instrumentu... Gluži vienkārši – tas izskatās pārāk dīvains, nevienam nesaprotams un visaugstākajā mērā neutilizējams vai kā citādi lietderīgi izmantojams.

– Nē, vecīt, vispār mani ne tik daudz satrauc serbi, albāņi vai mūsu iekšējie orgāni, kā tas, kur gan šonakt gulēsim. Tā būtu vienīgā lieta, par ko, manuprāt, tagadīņ patiešām derētu lauzīt galvu. Un kur mēs, pie velna, sarādīsim ūdeni? Mana pudele ir bezmaz tukša.

Kad saku savu, Mihala seja mazliet aptumšojas, tomēr viņš izlemj uz kādu laiku apklust un vairs nefrāzē savas sazvērēstības teorijas par un ap mūsu abu nāvi vai Balkānu bīstamību.

Jau vismaz pusotru stundu svīstam, tussnējam un elšam kādā Serbijas mazmazmazmiestiņā ar nosaukumu Horgoša. Tas savā būtībā ir vienkāršs, pavisam necils ciems ar pāris noplukušām mājēlēm, dzelteniem labības laukiem, un viss. Tieši tik lakoniski. Nekurienes vidus un pakaļa. Diez kas tā par kviešu šķirni, tik dzeltena?

Pirmā lieta, kas pievērš uzmanību, ir tā, ka pa šo it kā galveno lielceļu cauri visai Serbijai (no pašiem ziemeļiem līdz pašiem dienvidiem) gandrīz nemaz nekursē lielāki vai mazāki motorizēti spēkrati. Tas ir, viena otra mašīna jau garām patrumuļo, taču ne biežāk kā ar divdesmit minūšu intervālu.

Kā jau nedaudz pieredzējuši stopētāji (Mihals savulaik apstipējis Slovēniju, Čehiju un Poliju; es pats esmu apīkšķojis maķenīt lielāku skaitu valstu), esam pirmāk izpētījuši mūsu papīra karti un nolēmuši doties pa vislielāko un, mūsaprāt, visātrāko Serbijā atrodamo lielceļu, kartē apzīmētu ar burta un ciparu salikumu E75. Bet te tev nu bija! Kā saka mana vecmāmiņa, bioloģijas skolotāja, – apaļš tukšpadsmīt.

Viena – pašlaik visskaļākā no neskaitāmajām iekšējām balsīm – mani brīdina, ka šī svišana un reizē nebeidzamā cepšanās saulē nemaz tik ātri galu neņems.

Mihals lok vienā laidā, bet man atlikusi labākajā gadījumā puse pudeles. Viens litrs. Lai arī ūdeni šeit (vismaz teorētiski) nebūtu grūti sadabūt – var aiziet pie jebkura no ciemata iedzīvotājiem un vienkārši cilvēciski palūgt –, tomēr apkārtesošās mājiņas atstāj spocīgas pamestības iespaidu. Šķiet, ka ciematnieki visi kā viens ir kaut kur bezvēsts pazuduši. Jo tiešām – mēs esam šeit gana ilgi, taču joprojām neesam manījuši ne mazāko kustību.

– Vai pamanīji, ka šeit nav neviena dzīva cilvēka? – Mihals, it kā uzminēdams manas domas, noprasa.

Izliekos viņu nedzirdam. Nopietni un koncentrēti tēloju, ka veros tajā virzienā, *no kura kaut kad drīz, pavisam drīz, patiesi drīz* vajadzētu parādīties sasodītai mašīnai.

Skaidri jūtu, kā sviedru lāses lēnām virzās lejup pa ķermeni kā Anhela ūdenskritums pa nesatricināmu klinti. Uz manas miesas vairs nav nevienas sausas vietas.

Kā tautā saka, “kule putās”. Un tā arī ir. Pavisam, pavisam burtiskā nozīmē. Mitra sajūta. Un mazliet tāda kā salātīga. Ak, Debesu Tēvs, visa dzīvā aizsācēj, kāpēc Tu cilvēkam karstumā liec valkāt apspīlētas apakšbikses?

Kāds pajauns, visai raitā angļu valodā runājošs serbu pāris mūs ir atvīzinājis līdz palielam ezeram. Abi serbi, ik pa laikam viens otru pārtraucot, stāsta, ka saskaņā ar leģendu Paličas ezeru ir izveidojušas asaras. Konkrētāk – kāda aizmārsīga gana Pāvela asaras, jo reiz sensenos laikos viņš pēkšņi atskārtis, ka ir pazaudējis visu savu ganāmpulku. Šī iemesla dēļ sācis nevaldāmi raudāt, tāpēc ezeru veido sālsūdens, nevis saldūdens, kā tas pasaulē ierasts.

Ūdenstilpe joprojām ir salīdzinoši netālu no mums vajadzīgās šosejas, kas ved uz Grieķijas pusi, bet tajā pašā laikā ap Paličas ezeru mēs noteikti atradīšot kādu jauku vietīņu nakšņošanai – tā vismaz uzskata mūsu nostopētā auto šoferis.

Ķiršsarkanajā ladā gan esam pavadījuši labi ja kādas 25 minūtes. Šis fakts izskaidrojams ar to, ka automašīnas vadītājs, no zoda līdz kāju pirkstgaliem notetovēts Bobans, un kā skurstenis smēķējošā un krekstošā meitene, kuru laikam sauc par Bronislavu vai Braņislavu, nedodas daudz tālāk par šo vietu. Vai arī dodas tikai nedaudz tālāk – uz pilsētu ar nosaukumu Subotica. Sākotnēji abi balkānieši uz Suboticu aicina arī mūs, taču Mihals paskaidro, ka pēc iespējas ātri vēlamies “izcirst” cauri Serbijai un nonākt Ziemeļmaķedonijas republikā, bet no turienes – Ziemeļgrieķijā, hipiju festivālā. Citiem vārdiem, ciemošanās Suboticā būtu pavisam nevajadzīga novirzīšanās no kursa.

Ak, ja mēs jau tagad zinātu, ka šis plāns ne tikai cietīs pilnīgu sakāvi, bet arī mūs ieraus ļoti dīvainu un savdabīgu notikumu virknē! Bet – par visu pēc kārtas.

Izkāpjot no mašīnas, Mihals šķiet drīzāk uzjautrināts, nekā satraucies. Laikam pie vainas mūsu nostopētās automašīnas tehniskais stāvoklis. Proti, grabošās ladas grīdā – tieši zem kājām – rēģojās vairāki palieli caurumi, pa kuriem visu brauciena laiku bija iespējams pavisam skaidri saskatīt asfalta neregulāros ielāpus, vienu otru beigtu žurku un bālus, vizuļojošus, šķautņainus akmentiņus. Visbeidzot no sirds pateicamies puisim un meitenei par vešanu (lai arī neilgu, tomēr), pamājam enerģiskas ardievas un kājām dodamies iekšā ap Paličas ezeru mutuļojošajā miestīnā.

Kaut arī visu apkārtni ir ietinusi viegla nokrēsla un Balkānus ir pārņēmusi tik tikko jaušama pievakare, ļaužu šeit joprojām nūdz ka biezs.

Koka un metāla soliņi, dažādu garšu saldējumu pārdotavas, šiškebaba, bureku, kolas, sulu un limonāžu stendi. Kāda sieviete ar pamatīgiem gurniem un tikpat pamatīgu krūtežu, ap galvu apsējusi puķainu lakatu, ar zarainu žagaru gana zosis. Mazi un ne tik mazi knēveļi skaļi klieudz un bļauj, mēģinādami cits citam atņemt kaut kādas plastmasas rotaļu automašīniņas. Vīri smejas, smēķē un ik pēc mirkliša iemalko alu. Netālu sēdošās sievietes arīdzan smejas, smēķē un ik pēc mirkliša iemalko alu.

Daži peldas.

Šur tur pavīd pa kādam baznīcas tornītīm ar brūnu vai zaļu jumtu. Skatienu piesaista arī pavisam dīvainā arhitektūras manierē uzbūvēts ūdenstornis: tas izskatās kā baltam gurķim līdzīgs kosmosa kuģis, kam galvā uzvilks cilindrs un piebūvēta ķieģeļu arka ar kiosku.

Katamarāni, laternas, daiļdārznieku apstrādāti krūmi. Līkumotas un taisnas laipas, lielas laivas un mazākas laiviņas. Krāsaini piepūšamie riņķi.

Kaķi, suņi, zosis. Piekļājīga paskata čigāni un itin pieņemami dzērāji. Smilškastes, kas pilnas ar bērniem. Sirmi ārzemju atpūtnieki, āra kafejnīciņas ar izgaismotām terasītēm, naktstauriņi un kaijas – šis viss biezā slānī apsēdis Paličas ezera krastus.

– Nemaz tik peļami neizskatās, – pēc ilgākas klusuma pauzes pilnīgi nosvērti ierunājas Mihals. Slovāks vairs nemaz neizskatās satraucies.

– Ja tu jautā man, šitenie jau nu galīgi neizskatās pēc kādas organizētās noziedzības pārstāvjiem, – pametu ar roku uz vienu no serbu vīriem, kurš pašlaik alum virsū uzdzer šņabi un reizē *pa maziņajam* nokārtojas turpat Paličas ezera lēzenajā krastā, kamēr viņa biedri sākuši dziedāt kādu jestrū, visticamāk, serbu, tautasdziesmu.

Mihals soļo pa priekšu, un es viņam sekoju. Mēs pakāpeniski attālināmies no pūļa, kas šovakar apdzīvo Paličas ezera tūristiskākos krastus, un dodamies virzienā, kur cilvēkus nemana nemaz.

Ne pārāk ātri, arī ne pārāk lēni – tādā pusmūža pastaigas tempā – sekojam ūdenstilpes ieapaļajam, diezgan lēzenajam krastam, līdz beidzot netālu no kāda pamesta bērnudārza vai sākumskolas atrodam piemērotu vietu nakts nometnes uzcelšanai.

Kādreiz zināšanu gaismu nesošā, taču šobaltdien pamestā, no pelēkiem ķieģeļiem būvētā izglītības iestāde vientuļi un klusi slejas ezera krastā. Tās pagalmā joprojām redzamas divas funkcionējošas smagnēja metāla šūpoles vairākās rūsas nokrāsās, kā arī viena smilškaste bez smiltīm. Vienkārši tukšas smilšu kastes karkass zilā krāsā, ja man jāizsakās lakoniski un burtiski.

Pārrotējot skatienu no pamestās ēkas, vientuļajām šūpolēm un smilšu kastes uz Mihala pusi, samanu, ka puisis izskatās mazliet par daudz nopietns.

– Kas tad nu, vecais? Nav taču nemaz tik slikti! Lielisks ezers, daba, pamesta ēka. Var čurāt, kur iegribas.

– Ne jau tas, Harij. Vienkārši... kad skatos uz šo pamesto ķieģeļu ēku, man prātā atkal un atkal nāk Bratislava. Mana dzimtā Bratislava visā tās godībā. Apsmulēta, nolupusi, tomēr noslēpumaina un ar kaut ko vilinoša, – Mihals pieklusināti paskaidro.

Man atliek tikai piekrist.

– Bratislava, tāpat kā liela daļa citu Slovākijas pilsētu, tiešām izskatās nolupusi un it kā būtu cietusi miniatūrā atomkarā, tur nu tev taisnība. Vienlaikus varu derēt, ka tieši Slovākijā ir lielākais pamesto rūpnīcu skaits uz valsti. Ko tik tur visu nevarētu izpētīt! Kur tikai nevarētu ielīst! Mani tādas lietas pagalam interesē.

Vēl nepagūstu no somas izvilkt šim vakaram nobēdzināto cepumu kārbīņu, kad piepeši Mihals ir sastindzis un pilnā balsī kliedz: – Skaties, Harij! Ātri, skaties!

Pavēršu galvu mana ceļabiedra norādītajā virzienā un ieraugu milzīgu, savādu, acīmredzami paputējušu un vecu lidmašīnu, kas, šķiet, taisni tagad iznirst no Paličas ezera dzilēm. Pēc tam mehāniskais spārnainis pariņķo apmēram divdesmit metru augstumā virs mūsu galvām un tad – it kā nekas nebūtu noticis – atkal pazūd kaut kur aiz pamatīgā ezera pretējā krasta debesīs iecirstā horizonta. Groteski un sirreāli.

Mihals ir novēlies krasta mīkstajā zālē un guļ ar izbrīnā ieplestu muti.

- Šī nu gan izskatījās pēc īstena nešķīsto garu lidaparāta...
- Laipni lūgtum Balkānos, Mihal! Mani nepamet spēcīga nojauta, ka šis ir tikai pats, pats sākums...

Elle.

Ābramisko reliģiju garīdznieki jau gadu simtu un pat tūkstošu garumā cilvēkus ir biedējuši ar mūžīgām, neizsīkstošām un bezgalīgām mocībām pēcnāves dzīvē.

Viņu teoloģija ir pagalam vienkārša – puisiem un meitenēm, kuri kopsummā nav sevišķi naski uz dažādu reliģisko baušļu ievērošanu, pēcnāves dzīvē jāčurkst negantā, nešpetnā un neapšaubāmi ļoti karstā ugunī. Turklāt veselu mūžību. Tā ir noteicis dievs.

Ja vēl turpinām par uguni – interesanta ir sengrieķu filozofu stoīķu koncepcija: proti, ik pa laikam, kad Visums un visa radība ir noeksistējusi kārtējo neizmērojami ilgo ciklu, nez no kurienes uzrodas pirmatnējā Superuguns, kas aprij pilnīgi visus un visu. Šo drausmonīgo kataklizmu sauc par Ekpirozi, un piedzīvot šādu fenomenu, visticamāk, nav lielākās daļas cilvēku prioritāšu listē.

No diviem augstākminētajiem piemēriem var secināt, ka karstums un uguns ir visai tieši mūžīgo mocību simboli.

Elle. Kāpēc gan tik smagas un savā ziņā čūkstošas domas šorit?

Naktī attapušies, ka pavisam beidzies dzeramais ūdens, pie pamestās skolas atradām arhaiska paskata krānu, kas, par nelaimi, strādāja.

Tas ir – ūdens no tā patiešām tecēja. Vēlāk, pret rīta pusi, mums sākās pamatīga caureja. Turklāt visai intensīva, nekādus kompromisus neievērojoša caureja. Apskatot ūdeni rīta saules staros, secinājām, ka tas ir stipri iezalģans. Mihals gan vēl mēģināja mani mierināt, apgalvodams, ka daudzās pasaules kultūrās zaļā skaitoties dzīvības krāsa. Neesmu par to pārliecināts.

Elle.

Savām pašu kājelēm pusstundas laikā esam veiksmīgi – tas ir, pa labi, pa kreisi nepļūtīdami, – atgriezušies šosejas malā un atsākam automašīnu ikšķošanu.

No vairāku stundu ilgušās caurejas joprojām jūtama spēcīga ņirboņa starpkājē, galva nedaudz reibst, un karstums atklātā saulē ir nepanesams. Mašīnu nav diži vairāk kā vakar: viens auto apmēram divdesmit minūtēs. Lielceļš vārās savā melnumā, un pretīgie dzeltenās labības lauki stiepjas uz abām pusēm līdz pat liesmaino debesu bezjēdzīgajiem horizontiem.

Nu gluži kā ellē.

Kaut arī pašreizējās divlitrenes esam iegādājuši kādā makten izļodzītā kioskiņā netālu no divaini kosmiskā ūdenstorņa, katru reizi pirms padzeršanās Mihals ar detektīva cienīgu un aizdompilnu skatienu nopēta šķidrums krāsu.

Tad iedzer vienu malku, paliek pavisam rāms, nesaprotamu iemeslu dēļ paskatās debesis un tikai tad dzer nākamo.

Vērodams pēc kārtas piekto mašīnu, kuru mums neizdodas nostopēt, bezpalīdzīgi turpinu svīst. – Ei, Mihal, vai tu tici ellei?

Slovāka kalsnais augums tā kā drusku saraustās, tā kā drusku sastingst.

– Man ne īpaši patīk populārā doma par kristietības šaušalpilno uguns bedri...

Mirkli paklusējis, ceļabiedrs turpina: – Ja tā pavisam nopietni, es tais elles jautājumos drīzāk esmu budists. Visticamāk, tādas mūžīgas un nepārejošas elles nemaz nav. Pieļauju, ka cilvēks pārdzimst vienā vai otrā ellē uz nenoteiktu laiku, kamēr atmaksā savu ļauno karmu – nu, zini, savus sliktos darbus, pāridarījumus citiem cilvēkiem... Kas tie vispār par tādiem jautājumiem tik karstā rītā pēc tik monstrozas caurejas, ko, Harij? Vai tev nav kas jēdzīgāks, ar ko nodarbināt savu prātu? Būtu vismaz pateicīgs, ka neesam dehidrējušies līdz noģībšanai.

– Es vienkārši mēģinu saprast, par ko un cik ilgi mums jāmokās uz šī lielceļa. Un kad galu galā būsīm izsmēluši savas tumšās karmas nastu, lai beidzot tiktu no šejienes prom?

Brīnumi notiek.

Kāds večuks beidzot ir atļāvies nostopēties. Pārāk tālu viņš gan mūs nevarot aizvest, bet līdz vienam labam un netālam benzīntankam gan aizraušot. To viņš mums skaidro zīmju-serbu valodā, jo angļiski neprot ne vārda. Es, protams, mēģinu sarunāties ar senūksni krieviski, tomēr visai nesekmīgi. Serbu valoda tomēr nav TIK līdzīga krievu valodai, kā to savā romantiskajā prātā biju iedomājies. Jau iepriekš biju nojautis, ka starp dienvidslāvu (Balkānu) un austrumslāvu (krievu, ukraiņu, baltkrievu) valodām pastāv šāda tāda atšķirība, un pašlaik, sēžot sudrabetajā mazdiņā, šo atšķirību visai jūtami piedzīvoju. Faktiski es tveru tikai katru piekto vārdu no večuka sacītā un, pat it kā saprotot tā nozīmi, neesmu līdz galam pārliecināts, ka šis vārds tik tiešām nozīmē to, ko domāju. Uzreiz atmiņā ataust kaut kur pa ausu galam dzirdēts somu-igauņu joks par tā sauktajiem “viltusdraugiem” – vārdiem

vai teikumiem, kas radniecīgās valodās skan apmēram vienādi, bet to nozīme ir absolūti cita.

Tā tad – igauņiski teikums “*Ma lähen linna pappi raiskama*” nozīmē “Es dodos uz pilsētu iztērēt naudu”, kurpretim somiski līdzīgi skanošs teikums “*Lähden linnaan pappia raiskaamaan*” nozīmē – “Es dodos uz baznīcu izvarot priesteri”.

Tas pats attiecas uz latviešu un lietuviešu valodu – dažādus pārpratumus var radīt tādi vārdi kā, piemēram, “bauda”, kas lietuviski nozīmē “sods”, vai arī vārds “dejoti”, kas nozīmē “vaidēt”. Lietuviešu vārds “debesis” latviski tulkojas kā “mākoņi”, bet “žilas” (līdzīgs latviešu vārdam “zils”) nozīmē “sirms”, “spalva” – “krāsa”, bet “laiva” – “kuģis”. Tā nu mēs braucam, it kā sarunājoties, bet neko daudz nesaprotot.

Ik pa laikam pametu acis uz Mihalu, kurš, tāpat kā es, brīžam aptausta un līdzjūtīgi pačubina savu pēcpusi. Mūs joprojām vajā šausalīgas, arhetipiskas baismas par nelāgo fekāliju izvirdumu, kas kā kāda sena Divupes dieva dusmu uzsūtīts no mums izlauzās agrā rīta stundā. Tomēr katram spēcīgam un negatīvam pārdzīvojumam itin bieži piemīt arī gaišā, proti, transformējošā puse. Kā saka visu tautu viedie: pēc dziļa kritiena nāk garīga atdzimšana. Un vismaz es nu jau jūtos mazlietiņ labāk. Arī domas par elli uz kādu brīdi liek manam prātam absolūtu mieru.

Skats aiz loga gan sevišķi nemainās jau kopš mūsu iekāpšanas spēkratā. Ne pārāk lielas mājiņas ar sarkaniem dakstiņu jumtiem, šur tur pa kādam kalnam, joprojām nezināmas šķirnes dzeltenā labība, kāds zirgs, ik pa laikam vientuļš koks un ne īpaši daudz automobiļu.

Sāku domāt, ka varbūt tā ir serbu nacionālā īpatnība – nebraukt ar auto tik karstā dienā. Sava veida protests pret nepielūdzamo sauli. Sak, šodien nebraukšu ar mašīnu, tad arī saule beigs karsēt! Var jau būt, ka es vienkārši jūku prātā.

Pēc kādas pusstundas braukšanas sasniedzam večuka labo un netālo benzīntanku, kas izrādās... aizklapēts ciet. Aizslēgots, mazliet pabrucis, viena benzīntanku balstošā kolonna ir burtiski sadrupusi. Mēs ar Mihalu neizpratnē, pieres vaikstīdami, pēcpuses taustīdami, saskatāmies, tomēr večuks tikai rāda ikšķi uz augšu un ik pa brīdīm priecīgi izsaucas: *Super, super!* Viņš kaut ko enerģiski klārē serbiski. No visa sacītā man izdodas izlobīt vien to, ka šī esot vienkārši *super, super, super* vieta, lai stopētu tālāk. Ja pareizi saprotu, vēl piemin kādu pilsētu ar nosaukumu *Novi Sad*. Tā, visticamāk, atrodas kaut kur pavisam netālu.

Redzot mūsu apjukumu, večuks tomēr neizsamist, joprojām turpina pārliecināt ar savu *super, super*. Pašās beigās senūksnis ar vijīgām pirkstu kustībām attēlo ūdens plūšanu, likdams noprast, ka aiz benzīntanka atrodas kaut kāds dzeramā ūdens avots. Ja nu mums gadījumā izbeidzas mūsējais, pieļauju. Jau nākamajā mirklī serbs ir izvīlcis no savas automašīnas bagāžnieka mūsu mugursomas un manu mūzikas instrumentu. Vēl pēc pussekundes viņš ar visu savu vāģīti ir nosvīdis aiz ceļa likuma.

Te nu mēs esam – slovāks un latvietis – vēl dziļākas nekuries vidū. Vismaz šoreiz ar pietiekamu daudzumu dzeramā ūdens.

– Bet varbūt šī patiešām ir labu labā vieta automašīnu ķerstīšanai? – pats sev neticēdams, skumji noprasa Mihals.

Pēc garām, intensīvas saules knaiboņas cauraustām sešām stundām, kas nodirnētas pamestajā benzīntankā, gan es, gan Mihals esam vienispkārtis, ka šī tomēr nav pati labākā vieta automobiļu stopēšanai.

Nav jau gluži tā, ka pilnīgi visa stopēšana ir sagājusi nepielūdzamā pakaļcaurumā – kaut kādas mašīnas jau te garām kursē, tāpēc arī mūsu cerība vēl klusītēm kvēlo. Kā nekā benzīntanks

atrodas tās pašas Serbijas visgalvenākās arhišosejas E75 malā – tātad agrāk vai vēlāk mēs no šī spoku benzintanka aiztīsim makšķeres. Tomēr pašlaik – esot šeit un tagad – situācija ir, poētiski izsakoties, elēģiska. Kontemplatīvi skumja tātad.

Spēkratu valdnieki lielākoties vai nu nevēlas mūs uzņemt savās mazajās, uz četriem riteņiem braucošajās karalistēs, vai arī visai uzkrītoši izliekas, ka mūsu šeit nemaz nav.

Mums gan šāda izlikšanās šķiet acīmredzami nepārliciecināma, pat paradoksāla. Kā gan autovadītājs var nepamanīt divus pagarus un iznesīgus čaļus, kuri pie aizslēgotā benzintanka, grozīdami gurnus, skaļi dziedādami, kliegdami, inscinēdami vardarbību un vairākus kautiņus, mēģina izmisīgi pievērst sev jēlkādu, pilnīgi jēlkādu uzmanību? Tomēr, kad garām aizripo nu jau pēc skaita piektā nenosakāmas markas automašīna, mani pārņem sajūta, it kā mēs būtu spoki, kas iesprūduši kādā starpdimensijā starp šo un to sauli un kas no visas sirds cenšas komunicēt ar dzīvajiem, tomēr arvien nespēj izlauzties cauri materiālās realitātes smagajai robežsienai.

Mans rokaspulkstenis atgādina, ka sekundes, minūtes un minūšu desmiti aizrit.

Vēl kāda pavisam, pavisam “jauka” sakritība ir tā, ka ar katru aizritošo minūti automobiļu skaits uz šosejas akurāt krītas. Tas ir, ja tā varētu teikt. Ja vēl ap pulksten vieniem dienā mums garām pabrauca kādas desmit mašīnas stundā, tagad, tas ir, ap septiņiem vakarā, ieraugām labi ja vienu mašīnu pusotrā stundā. Kad tas notiek, mēs, protams, gan verbāli, gan klusi pie sevis raidām lūgšanas visdažādāko reliģiju dieviem (visvairāk gan dominē Jau-nava Marija – Mihala favorīte), tomēr auto kā nestājas, tā nestājas. Dievi, apskaidrotie, svētie un visu tautu spalvām izrotājušies šamaņi ir acīmredzami pagriezuši pret mums savas muguras. Tas ir fakts.

Nākamais likteņa trieciens mūsu kopdzīvē pie pamestā benzīntanka nāk, kad atskāršam, ka nu galu galā ļoti pa istam ir beidzies dzeramais ūdens un ir jāmeklē vecā serbu šoferiša pieminētais avots.

Nu ko, dodamies šķidrums medībās?

– Man jau kādu laiku šķiet, ka kaut kur tur dzirdu tādu kā burbuļošanu, – Mihals nenoteikti nosaka, sākdamš lēnlēniem soliņiem čāpot gar vienu benzīntanka sienu, kas izkrāšļota ar serbu valodā uzpūstiem uzrakstiem. – Padomā, Harij: ja tas onka kļūdiņš un šeit nav ko dzert, mūsu spoku benzīntankā sāksies smagi laiki.

Mihalam ir taisnība. Nav jābūt autoceļu kartes lietpratējam, lai saprastu, ka tuvākā apdzīvotā vieta atrodas vismaz trīsdesmit kilometru attālumā no šīs nekurienes. Skaidrs, ka mums nav nedz spēka, nedz gribas, lai tagad mērotu šādu attālumu kājām. Savā prātā esmu pieņēmis, ka šovakar mēs vairs nevienu automašīnu nenostopēsīm, tāpēc, mazliet sašļucis, apņemos sekot Mihalam ūdens strautiņa meklējumos.

– Eu, trakais slovāk! Domā, somas varam atstāt tepat, lai nebūtu jāstiepj?

– Man nebūt nešķiet, ka tās kāds varētu paņemt. Atklāti sakot, tas pat būtu pārsteigums, ja es šajā benzīntankā bez mums abiem satiktu vēl kādu.

– Labs ir! Tad paķeram vien pudeles, cerībā, ka tā burbuļošana, ko šad un tad dzirdi, nav kādas nešpetnas un asprātīgas dzirdes halucinācijas izpausme.

Pametuši benzīntanku aiz muguras, mēs pa dažādām zālēm pamatīgi aizaugušu taciņu paejamies apmēram desmit metrus, un patiesi – arī es tagad sadzirdu tādu kā ūdens čurkstēšanu, kā pieklusinātu burbuļošanu.